

EL CÀNCER EN L'ANCIÀ

INCIDÈNCIA PER TIPUS TUMORAL I SEXE

Així com les característiques epidemiològiques del càncer en les edats infantils són diferents de les dels adults, les dels ancians també tenen les seves peculiaritats. El punt de tall per distingir l'edat adulta jove de l'adulta anciana és arbitrari. Aquí hem utilitzat els 75 anys distingint entre els pacients amb edats entre 75 i 84 anys i els pacients amb edats de 85 anys i més.

Com ja s'ha vist anteriorment, a les edats adultes la incidència de càncer augmenta amb l'edat. El desembre de 1999, moment central del període 1998-2001, hi havia a Tarragona un total de 46.231 ancians que representaven un 7,8% del total de la població. Tanmateix, la proporció de càncers diagnosticats en aquestes edats en el període 1998-2001 fou d'un 32,6% (32,0% en homes i 33,9% en dones) (Taula 1). No obstant, la incidència real de càncers en aquestes edats, sobretot en les més elevades (85 i més anys), fou possiblement una mica més elevada ja que tot fa pensar que en les edats més avançades hi ha un cert nivell de subdiagnòstic. Això ho indiquen els valors dels indicadors de qualitat com ara la proporció de casos amb verificació histològica del diagnòstic -%VH-, la proporció de casos diagnosticats exclusivament a través del certificat de defunció -%DCO- i també els propis valors de les taxes específiques per edat. Així, mentre que el %VH per al conjunt de localitzacions es manté igual o superior al 90% fins als 74 anys, en el grup d'edat dels 75 i

més anys baixa al 76,5% en els homes i al 71,6% en les dones. Alhora, el %DCO es manté per sota del 5% fins als 74 anys i puja al 9,9% i al 13,4% en homes i dones respectivament en el grup de 75 anys i més (Taula 2). Finalment, en els homes les taxes específiques per edat del grup de 85 i més anys són inferiors a les del grup d'edat anterior (80 a 84 anys) tant pel conjunt de localitzacions tumorals com per una bona part d'elles. En les dones solament sembla haver-hi un petit alentiment de la tendència ascendent de les taxes per edat en el grup d'edat de 85 i més anys respecte dels grups d'edat immediatament anteriors (Figura 6, capítol Incidència).

La raó de sexes en els ancians va ser d'1,4 una mica per sota de la raó per al conjunt d'edats (Taula 1). Potser això és conseqüència, tal com semblen mostrar les corbes d'edat, d'un nivell més elevat de subdiagnòstic en els homes d'aquestes edats que en les dones.

Les taxes acumulades als 74 anys indiquen que les persones que sobreviuen fins aquesta edat tenen un risc de tenir un càncer d'un 37% si s'és un home i d'un 22% si s'és una dona. Les persones que arriben als 84 anys augmenten aquest risc fins a un 65% i fins a un 35% respectivament (Taula 1).

Quant als tipus tumorals més freqüents en aquestes edats, en els homes el més freqüent és, amb diferència, el de pròstata tant en ancians joves (TA = 670) com en ancians grans (TA = 609). En ancians joves el segueixen a una distància similar els del budell gruixut (còlon i recte)(TA = 45)², el pulmó (TA = 432) i la bufeta urinària (TA = 408). En ancians grans el segueixen el del budell gruixut (TA = 445),

Taula 1. Incidència de càncer en l'ancià, 1998-2001. Indicadors diversos, per sexes

TIPUS TUMORAL	HOMES					DONES					Raó de sexes 75+
	FR(*) 75+	TEE 75-84	TEE 85+	TAC 74	TAC 84	FR(*) 75+	TEE 75-84	TEE 85+	TAC 74	TAC 84	
Cavitat oral i faringe	17,0	78,9	52,4	2,1	2,9	48,3	23,2	31,6	0,2	0,5	2,0
Estómac	33,1	124,2	111,3	1,5	2,7	51,6	72,1	80,7	0,6	1,3	1,1
Còlon	37,8	307,3	301,3	3,1	6,3	45,6	200,4	189,5	2,0	4,1	1,1
Recte i anus	33,1	144,4	144,1	1,8	3,3	40,7	75,8	80,7	1,0	1,7	1,3
Bufeta i vies biliars	35,6	25,2	6,5	0,2	0,5	55,4	36,7	56,1	0,3	0,7	0,3
Pàncrees	37,2	62,1	72,0	0,7	1,2	52,2	59,9	80,7	0,5	1,2	0,7
Laringe	17,1	50,4	58,9	1,5	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Tràquea, bronquis i pulmó	28,7	431,5	268,5	6,1	10,4	42,4	39,1	35,1	0,4	0,8	7,1
Melanoma de pell	17,7	23,5	39,3	0,7	0,9	20,5	29,3	21,1	0,7	1,0	0,7
Mama						21,6	231,0	270,2	7,1	9,4	
Coll uterí						10,1	12,2	10,5	0,8	0,9	
Cos uterí						25,7	69,7	42,1	1,5	2,2	
Ovari						24,0	28,1	59,7	1,0	1,2	
Pròstata	44,4	669,9	609,1	5,4	12,0						
Ronyó	28,6	53,7	26,2	0,7	1,3	38,5	22,0	24,6	0,3	0,5	1,4
Bufeta urinària	36,4	408,0	425,7	4,6	8,7	54,7	75,8	91,2	0,6	1,3	3,5
Encèfal i SNC	19,6	30,2	19,6	0,7	1,0	21,8	26,9	7,0	0,6	0,9	0,9
Limfoma no hodgkinià	21,4	62,1	65,5	1,3	1,9	32,1	61,1	31,6	0,9	1,5	0,8
Mieloma múltiple	43,2	42,0	45,8	0,4	0,8	52,3	29,3	35,1	0,3	0,5	0,9
Leucèmia	33,9	72,2	98,2	0,9	1,7	38,9	35,4	45,6	0,5	0,9	1,4
Tots exc. pell no melanoma	32,0	2849,2	2626,4	36,6	65,1	33,9	1296,6	1529,9	21,7	34,9	1,4

(*) Freqüència relativa (en %) en relació al total de casos del tipus tumoral o agrupació tumoral corresponent.

la bufeta urinària (TA = 426) i, a més distància, el pulmó (TA = 269). En les ancianes joves el més freqüent és el del budell gruixut (TA = 276) seguit del de la mama (TA = 231) i, a molta distància, els de la bufeta urinària (TA = 76), l'estómac (TA = 72) i

el cos uterí (TA = 70). En les ancianes grans, el del budell gruixut (TA = 271) i el de la mama (TA = 270) comparteixen la primera posició seguides, molt de lluny, pels de la bufeta urinària (TA = 91), l'estómac (TA = 81) i el pàncrees (TA = 81) (Taula 1).

Taula 2. Proporció de casos amb verificació microscòpica (%VM) i de casos detectats exclusivament per certificat de defunció (%DCO), 1998-2001, per grups d'edat i sexe

TIPUS TUMORAL	HOMES						DONES					
	%VM			%DCO			%VM			%DCO		
	35-64	65-74	75+	35-64	65-74	75+	35-64	65-74	75+	35-64	65-74	75+
Cavitat oral i faringe	98,6	96,5	88,9	-	3,5	11,1	100,0	88,9	78,6	-	11,1	14,3
Estómac	96,6	94,5	80,2	2,2	4,4	11,0	100,0	95,2	75,6	-	4,8	11,0
Còlon	92,5	92,3	88,2	5,7	5,3	5,7	95,8	94,0	75,2	2,5	3,8	13,8
Recte i anus	95,0	96,5	92,6	5,0	2,6	1,9	98,3	95,1	87,1	1,7	3,3	7,1
Bufeta i vies biliars	75,0	76,5	31,3	-	-	6,3	66,7	59,1	63,0	-	18,2	6,5
Pàncrees	80,5	57,5	31,3	7,3	-	14,6	71,4	41,7	20,8	14,3	11,1	16,7
Laringe	95,5	96,1	87,2	1,8	3,9	10,3	100,0	100,0	-	-	-	-
Tràquea, bronquis i pulmó	89,7	87,4	69,1	6,4	5,5	13,8	88,6	88,0	69,0	5,7	5,0	14,3
Melanoma de pell	96,2	100,0	100,0	1,9	-	-	96,6	100,0	96,7	3,4	-	3,3
Mama							99,1	97,4	87,6	0,8	1,9	7,9
Coll uterí							98,7	100,0	100,0	1,3	-	-
Cos uterí							98,3	98,7	88,4	0,9	1,3	2,9
Ovari							97,5	83,7	67,3	1,3	4,7	17,5
Pròstata	97,0	97,5	77,0	0,6	0,7	8,9						
Ronyó	97,7	84,1	52,8	-	-	16,7	100,0	90,0	44,5	-	-	16,0
Bufeta urinària	98,3	97,0	86,0	0,4	1,7	3,9	100,0	92,3	86,4	-	7,7	2,3
Encèfal i SNC	80,0	56,7	19,0	6,7	3,3	33,3	90,2	64,5	8,3	7,3	3,2	25,0
Limfoma no hodgkinià	95,5	94,9	93,6	4,5	3,4	6,4	100,0	93,9	89,1	-	4,1	10,9
Mieloma múltiple	100,0	96,2	84,4	-	-	9,4	90,0	95,2	91,2	-	-	8,8
Leucèmia	97,0	97,8	87,9	2,1	2,2	12,1	100,0	93,1	95,2	-	6,9	4,8
Tots exc. pell no melanoma	92,6	90,7	76,5	3,8	4,1	9,9	96,5	89,5	71,6	1,9	4,6	13,4

TENDÈNCIES DE LA INCIDÈNCIA PER TIPUS TUMORAL I SEXE

Igual que per al conjunt d'edats, la incidència en els ancians ha augmentat al llarg del període 1982-2001 (2,2% en els homes i 1,7% en les dones) (Taula 3). Cal tenir present, però, que els increments observats podrien tenir un major component de millora diagnòstica que els del conjunt d'edats ja que les dades dels diferents períodes de temps indiquen que la taxa de diagnòstic dels ancians ha anat augmentant amb el temps.

Igual que en el conjunt de totes les edats, en els homes es van observar increments de la in-

cidència en els càncers de còlon, pàncrees, pulmó, pròstata, ronyó, bufeta urinària i limfoma no hodgkinià. En canvi, a diferència del conjunt de totes les edats, no es van observar increments significatius en els càncers de cavitat oral i faringe, recte i fetge, però sí en els càncers de l'encèfal i en el mieloma múltiple. El càncer de l'estómac va presentar una disminució. En les dones ancianes els càncers amb increments van ser els de cavitat oral i faringe, còlon, pàncrees, mama, cos uterí, ronyó, bufeta urinària i encèfal, el melanoma de pell, el limfoma no hodgkinià, el mieloma múltiple i la leucèmia. Els càncers d'estómac i de coll uterí van disminuir (Taula 3).

Taula 3. Tendències de la incidència per càncer en l'ancià (75-99 anys), 1982-2001, per sexes

TIPUS TUMORAL	HOMES			DONES		
	PAC	IC95%		PAC	IC95%	
Cavitat oral i faringe	2,0	(-1,1 - 5,2)		6,6	(1,1 - 12,4)	*
Estómac	-1,9	(-3,3 - -0,5)	*	-2,3	(-3,8 - -0,9)	*
Còlon	4,3	(3,0 - 5,6)	*	3,4	(2,2 - 4,6)	*
Recte i anus	0,2	(-1,3 - 1,8)		1,6	(-0,3 - 3,5)	
Bufeta i vies biliars	-0,1	(-3,3 - 3,3)		-0,7	(-2,9 - 1,5)	
Pàncrees	4,9	(2,1 - 7,7)	*	6,5	(4,1 - 8,9)	*
Laringe	0,1	(-2,5 - 2,7)		-	-	
Tràquea, bronquis i pulmó	3,4	(2,3 - 4,5)	*	1,9	(-0,8 - 4,7)	
Melanoma de pell	3,7	(-0,6 - 8,1)		5,8	(1,9 - 9,9)	*
Mama				1,9	(0,9 - 2,9)	*
Coll uterí				-3,5	(-6,6 - -0,3)	*
Cos uterí				3,5	(1,3 - 5,7)	*
Ovari				2,0	(-0,8 - 4,9)	
Pròstata	2,7	(1,9 - 3,5)	*			
Ronyó	5,3	(2,0 - 8,7)	*	6,3	(2,0 - 10,9)	*
Bufeta urinària	4,0	(2,9 - 5,1)	*	2,3	(0,4 - 4,3)	*
Encèfal i SNC	8,9	(3,8 - 14,4)	*	10,8	(5,7 - 16,2)	*
Limfoma no hodgkinià	5,5	(2,6 - 8,5)	*	4,9	(2,4 - 7,5)	*
Mieloma múltiple	3,7	(0,2 - 7,3)	*	6,0	(2,2 - 10,0)	*
Leucèmia	1,7	(-0,5 - 3,9)		5,0	(2,2 - 7,9)	*
Tots exc. pell no melanoma	2,2	(1,8 - 2,6)	*	1,7	(1,3 - 2,1)	*

MORTALITAT PER TIPUS TUMORAL I SEXE

Si els càncers diagnosticats a partir dels 75 anys representaven el 32,6% de tots els càncers, les defuncions per càncer en persones de 75 o més anys representaven el 45,1% de les defuncions per aquesta malaltia (41,6% en els homes i 50,8% en les dones) (Taula 4).

Quant a les taxes específiques per edat, a diferència de la incidència, la mortalitat presenta unes taxes constantment ascendents segons l'edat. En els homes la taxa dels ancians joves és de 1.719 i la dels ancians vells de 2.456. En les dones els valors són de 840 i 1.302. Quant a les taxes acumulades, el risc de morir per càncer al llarg de la vida fins els 74 anys és del 16% si s'és un home i del 8% si s'és una dona. Als 84 anys aquests riscos són de 34% i 17% respectivament (Taula 4).

Taula 4. Mortalitat per càncer en l'ancià, 1998-2001. Indicadors diversos, per sexes

TIPUS TUMORAL	HOMES					DONES					Raó de sexes 75+
	FR(%) 75+	TEE 75-84	TEE 85+	TAC 74	TAC 84	FR(%) 75+	TEE 75-84	TEE 85+	TAC 74	TAC 84	
Cavitat oral i faringe	19,9	43,7	26,2	1,0	1,4	59,1	12,2	10,5	0,1	0,2	2,3
Estómac	41,1	105,8	117,9	0,9	2,0	53,6	51,3	63,2	0,4	0,9	1,4
Còlon	48,0	157,8	327,5	1,3	2,9	60,5	113,7	210,5	0,8	2,0	0,9
Recte i anus	42,4	68,8	150,6	0,7	1,4	54,4	50,1	52,6	0,4	0,9	1,1
Bufeta i vies biliars	45,5	23,5	6,5	0,2	0,4	58,7	34,2	56,1	0,2	0,6	0,3
Pàncrees	36,0	52,0	65,5	0,6	1,1	53,5	56,2	77,2	0,5	1,1	0,6
Laringe	32,2	35,3	45,8	0,5	0,9	66,7	2,4	0,0	0,0	0,0	14,0
Tràquea, bronquis i pulmó	33,3	411,3	255,4	4,8	8,9	45,7	31,8	38,6	0,3	0,7	7,7
Melanoma de pell	40,6	13,4	32,7	0,2	0,3	38,1	7,3	7,0	0,1	0,2	1,6
Mama						39,6	114,9	186,0	1,7	2,9	
Coll uterí						27,5	9,8	10,5	0,2	0,3	
Cos uterí						50,6	42,8	28,1	0,3	0,8	
Ovari						33,0	25,7	42,1	0,5	0,8	
Pròstata	74,3	263,6	655,0	0,8	3,7						
Ronyó	47,9	36,9	6,5	0,2	0,6	50,0	7,3	24,6	0,1	0,2	1,8
Bufeta urinària	56,2	141,0	314,4	0,9	2,5	75,9	26,9	66,7	0,1	0,4	3,2
Encèfal i SNC	18,8	21,8	13,1	0,5	0,7	31,6	28,1	7,0	0,4	0,7	0,6
Limfoma no hodgkinià	32,9	31,9	39,3	0,4	0,7	57,3	40,3	35,1	0,3	0,7	0,6
Mieloma múltiple	51,2	28,5	26,2	0,2	0,5	54,7	25,7	28,1	0,2	0,4	0,7
Leucèmia	44,7	60,4	98,2	0,5	1,2	53,5	26,9	56,1	0,3	0,5	1,3
Tots exc. pell no melanoma	41,6	1719,3	2456,1	16,4	34,3	50,8	839,6	1301,8	8,0	16,7	1,3

SUPERVIVÈNCIA PER TIPUS TUMORAL I SEXE

La supervivència dels pacients de càncer ancians és inferior a la dels adults més joves. Pel que fa a les persones diagnosticades de càncer en el període 1995-1999, la supervivència relativa a cinc anys dels

homes de 15 a 64 anys fou del 51,6%. Per contra, la dels de 65 a 74 anys fou del 47,8% i la dels de 75 anys i més del 42,3%. En les dones, aquestes valors van ser del 72,3%, 54,2% i 38,7%. Aquest fenomen es va observar en la majoria de tipus tumorals i és concordant amb el que succeeix a la resta de països europeus (Taula 5).

Taula 5. Supervivència relativa a 5 anys dels pacients diagnosticats de càncer en el període 1995-1999, per grup d'edat i sexe

TIPUS TUMORAL	HOMES						DONES					
	15-64		65-74		75-99		15-64		65-74		75-99	
	Obs	ReI	Obs	ReI	Obs	ReI	Obs	ReI	Obs	ReI	Obs	ReI
Cavitat oral i faringe	44,1	45,8	32,5	38,3	28,0	41,7	50,0	50,8	41,7	44,2	0,0	0,0
Estómac	34,9	36,3	25,0	29,2	9,3	14,4	40,0	40,4	34,8	37,9	5,8	9,3
Còlon	56,7	59,5	46,8	55,1	25,7	40,1	55,4	57,5	51,3	55,9	27,9	41,8
Recte i anus	59,1	62,1	40,8	48,3	33,9	54,2	60,4	61,8	47,2	50,9	20,4	32,3
Bufeta i vies biliars	33,3	35,3	18,8	22,2	7,7	9,3	21,1	21,4	12,5	12,8	8,3	14,5
Pàncrees	4,8	4,9	6,1	6,5	0,0	0,0	3,4	3,5	2,6	2,9	3,0	4,0
Laringe	65,3	68,6	52,4	61,9	43,8	72,9	-	-	-	-	-	-
Tràquea, bronquis i pulmó	11,6	12,1	5,0	5,8	4,1	6,0	24,1	24,6	4,4	4,5	2,6	3,4
Melanoma de pell	85,9	88,8	66,5	78,3	40,9	63,6	90,9	91,7	82,2	88,2	61,5	88,3
Mama							85,2	86,5	74,5	81,0	50,4	74,0
Coll uterí							70,1	70,9	52,0	56,2	31,2	36,1
Cos uterí							86,3	88,0	66,2	71,9	31,3	44,4
Ovari							56,4	57,3	14,1	15,3	6,5	9,2
Pròstata	73,9	78,6	67,4	80,3	43,8	68,5						
Ronyó	73,5	76,4	48,8	58,3	32,3	45,0	64,0	65,1	66,7	72,6	16,7	24,1
Bufeta urinària	80,6	84,9	66,3	78,4	35,4	55,1	86,1	87,9	76,5	82,9	36,9	55,1
Encèfal i SNC	30,3	31,2	4,2	4,8	0,0	0,0	42,3	42,7	2,4	2,6	8,3	11,0
Linfoma no hodgkinià	64,2	66,0	49,9	59,3	22,7	35,7	72,8	73,9	59,5	64,4	23,4	32,2
Mieloma múltiple	27,8	28,9	34,4	41,3	20,8	27,5	30,8	31,2	47,7	51,5	9,7	12,3
Leucèmia	56,8	58,2	32,8	38,8	11,3	18,3	42,3	42,8	47,2	51,6	22,2	32,8
Tots exc. pell no melanoma	49,4	51,6	40,2	47,8	26,8	42,3	71,2	72,3	49,8	54,2	26,1	38,7

COMPARACIÓ INTERNACIONAL DE LA SUPERVIVÈNCIA

Quan es compara la supervivència relativa a cinc anys dels ancians de Tarragona amb els del conjunt d'Europa per al període diagnòstic 1990-1994, es poden observar moltes similituds malgrat la relativa

poca casuística dels casos de Tarragona (1.423 homes i 1.230 dones). Per al conjunt de localitzacions la supervivència dels homes ancians és la mateixa (36%) i la de les dones ancianes lleugerament superior a Tarragona (41% *versus* 38%). La Taula 6 exposa els valors per tretze tipus o agrupacions tumorals.

Taula 6. Comparació de la supervivència relativa a 5 anys del càncer en l'ancià (75-99 anys), entre Tarragona i Europa en el període 1990-1994, per sexes

TIPUS TUMORAL	HOMES		DONES	
	Tarragona	Europa	Tarragona	Europa
Cavitat oral i faringe	32	26	35	41
Estómac	17	15	19	20
Còlon	38	45	43	46
Recte i anus	43	38	35	41
Tràquea, bronquis i pulmó	6	6	10	5
Mama			66	69
Coll uterí			39	34
Cos uterí			58	59
Ovari			16	20
Pròstata	47	52		
Bufeta urinària	66	62	45	56
Linfoma no hodgkinià	33	31	42	39
Leucèmia	25	27	44	29
Tots exc. pell no melanoma	36	36	41	38